

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta
copyright@minedu.fi

26.3.2015

Lausuntopyyntö: Valmistautuminen EU:n komission Digitaalisia sisämarkkinoita (Digital Single Market) koskevaan strategiaan

Suomen Yrittäjät Lausunto Valmistautuminen EU:n komission digitaalisia sisämarkkinoita koskevaan strategiaan

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa tekijänoikeusasioiden neuvottelukunnan jäseniltä EU:n digitaalisia sisämarkkinoita koskevista kysymyksistä. Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Korostamme, että toimivassa EU:n laajuisessa tekijänoikeusjärjestelmässä on tunnistettava sekä tekijöiden että tekijänoikeuksien käyttäjien intressit siten, että oikeuksien saaminen ja käyttäminen on mahdollista helposti ja kustannustehokkaasti, mutta turvaten tekijöille oikeuden korvaukseen. Esitämme tässä huomioita lausuntopyynnössä tiedusteltuun kysymykseen esteiden poistamisesta musiikki- ja av-palvelujen siirrettävyyden tieltä EU-maissa sekä lisäksi muita huomioita, joilla on merkitystä paitsi digitaalisten sisämarkkinoiden osalta, myös tekijänoikeusjärjestelmän yleisemmän toiminnan kannalta.

Esteiden poistaminen musiikki- ja av-palveluiden siirrettävyyden tieltä EU-maissa

Digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta on olennaista, että digitaalisten palvelujen osalta sääntelykehikko on sellainen, että yrityksillä on aito mahdollisuus tarjota palveluitaan rajat ylittävästi EU:n alueella. Digitaalisen sisällön kaupan ongelmana saattaa kuitenkin olla erityisesti se, ettei oikeuksien haltija halua lisensoida materiaaliaan kuin tietylle alueelle. Vaikka tekijänoikeuden loppukäyttäjän eli palveluntarjoajan asiakkaan etu voisikin olla, että digitaalinen sisältö olisi käytettävissä kaikkialla EU:ssa, on kuitenkin oikeuksien haltijan asemaa kunnioitettava siltä osin, että oikeuksien haltijalla on oikeus päättää teosten lisensoinnista.

Tältä osin kysymys on myös tekijälle relevantista markkina-alueesta. Suomalaiselle tekijälle, joka tuottaa musiikkia tai av-palveluita suomen kielellä, relevantti markkina-alue ei ole juuri Suomea laajempi. Suomalainen oikeuksien haltija ei siten hyötyisi Euroopan-laajuisesta lisensoinnista. Jos toisaalta markkina-alue on laajempi, olisi oikeuksien haltijoille annettava mahdollisuus itse päättää, miten ja missä laajuudessa teosta käytetään. Joka tapauksessa rajat ylittävien palvelujen helpottamiseksi olisi arvioitava, olisiko kollektiivisia lisensointijärjestelmiä kehitettävä si-

ten, että oikeuksia olisi mahdollista lissensioida helposti koko EU:n alueelle oikeuksien käyttäjien niin halutessa.

Muita huomioita

Tekijänoikeus ei edellytä syntyäkseen rekisteröintiä. Rekisteröinti- tms. vaatimus ei ole mahdollinen kansainvälisten tekijänoikeuskonventioiden nojalla tekijänoikeuden syntymiseksi, mutta nämä eivät toisaalta estä vapaaehtoisen rekisteröinnin kehittämistä. Vapaaehtoinen rekisterijärjestelmä voisi edesauttaa oikeudenhaltijoita toimimaan tekijänoikeuden loukkaustilanteissa. Tekijänoikeuden matala syntymiskynnys on sinänsä tekijöille edullinen, mutta toisaalta rekisteröinnin tms. puuttuessa tekijänoikeuden haltijan voi olla toisinaan hankala todentaa oma oikeutensa. Erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa tämä voi olla todellinen ongelma oikeudenhaltijoille. Voisikin olla syytä selvittää, voitaisiinko EU:n alueella luoda yhtenäinen vapaaehtoinen tekijänoikeusrekisteri, johon oikeudenhaltija voisi rekisteröidä oikeutensa.

Tekijänoikeuden suoja-aika (70 vuotta tekijän kuolinvuodesta) on pitkä verrattuna muihin immateriaalioikeudellisiin suojamuotoihin. Suoja-aika on sama kaikille teoksille (pl. tekijänoikeuden lähioikeudet). Näin ollen esimerkiksi tietokoneohjelmat nauttivat varsin pitkää suojaa. Ne ovat myös lähes poikkeuksetta laajan tekijäjoukon aikaansaamia yhteisteoksia, jolloin tekijänoikeuden keston arviointi on hankalaa käytännössä. Digitaalisessa maailmassa tietokoneohjelmien elinkaari on kuitenkin verrattain lyhyt, eikä tietokoneohjelman hyödyntäminen kestä kuin murto-osan sen suoja-ajasta. Taloudellisessa mielessä ei ole perusteltua, että tietokoneohjelmaa suojataan huomattavasti kauemmin kuin se on edes käyttökelpoinen. Suoja-aikaa tulisi arvioida kriittisesti myös muiden teoslajien kohdalla. Tekijänoikeuden pitkä suoja-aika voi rajoittaa uudenlaisten palvelujen syntymistä, kun hyvinkin vanhat teokset ovat vielä tekijänoikeuden suojaamia.

Digitaalisten sisämarkkinoiden osalta tulisi myös pohtia digitaalisen tuotteen omistusoikeutta koskevia kysymyksiä. Digitaalisessa tuotteessa kysymys on aidosti aineettoman tuotteen omistamisesta, kun fyysinen teoskappale ei ole omistusoikeuden kohteena. Yhtä kaikki, digitaalinen tuote voisi olla rinnastettavissa fyysiseen teoskappaleeseen. Esimerkiksi tietokoneohjelman ladattu versio on käytettävyydeltään täysin samanlainen kuin teoskappaleelta käyttöjärjestelmään asennettu tietokoneohjelma. Teoskappaleen voi luovuttaa edelleen, jolloin perusteita rajoittaa vaihdantaa vain sillä perusteella, että tuote on täysin digitaalinen, ei välttämättä voida esittää. Tietysti digitaalisiin sisältöihin liittyy voimakas väärinkäytösten mahdollisuus luvattoman kopioinnin muodossa.

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
lainopillinen asiamies